

Amhráin Tom a tSeoige

Is dóigh gur féidir a rá, gur beag lá, nach bhfuil amhrán nó dhó a chum Tom a tSeoige, le cloisteál ar an Raidió. Cloisfidh tú iad, ar maidin is sa tráthnóna, ar chláracha faoi bháid is faoi churachá, agus is deacair clár iarrataisí a shamhlú, gan cumadóireacht Tom a bheith ina measc. Ní ó Chasla amháin a chostar na h-amhráin seo mar is minic iad ar chláracha ó Bhaile na nGall agus ó Dhoirí Beaga freisin.

Dónall Ó Colchúin

Ní amháin go bhfuil na h-amhráin iad féin dea-chumtha, agus riar mhaith acu ann chomh maith, ach go bhfuil siad curtha i láthair, ag scoth na n-amhránaí. Tá isteach is amach le dhá cheann déag d'amhráin a chum Tom a t-Seoige, le fáil ar sé téip le John Beag ó Flatharta agus na hAncairí. Tá amhráin leis casta ag Peadar Ó Flatharta agus ag Dúrling, agus tá an t-amhrán breá sin 'Deoraí Thír an Fhia', ar dhá téip éagsula, ag beirt sár-amhránaí - amhránaí ó cheantar na n-Oileáin, - Máirtín Tom Shéainín Mac Donncha agus ag Beairtle Ó Dónaill.

D'fhéadfá a rá, gur iomaí sin cineál amhrán, atá le fáil ó pheann Thomáis. Tá cinn atá ag cur síos ar an imirce agus ar an deoraíocht, ar nós, 'Amhrán Londain Shasana' agus 'Deoraí Thír an Fhia'. Chomh maith leo sin, tá an t-amhrán, 'Na Blianta i Huddersfield', ceann a bhfuil cuid mhaith den ghreann agus de'n mhagadh ag baint leis, agus cur síos ar bhaile mór a raibh an-eolas, ag lear mór daoine air.

Agus más amhráin ghrá atá uait, cá bhfaighfeá amhrán níos deise ná 'Gráinne', casta ag Peadar Ó Flatharta agus Dúrling is é ag rá:-

*Sí an cailín is áille í, shúil talamh ná féar,
Tá a cúl gruaise bán, thar básta léi síos,
Tá a dá grua chomh dearg, leis an rós ar an gcraobh,
Ó mholfá mo Ghráinne, sí grá geal mo chroí.*

Agus ansin, tá John Beag Ó Flatharta agus é ag moladh 'Nóirín', san amhrán grá eile de chuid Tom a t-Seoige:

*Tá mé ag scríobh an litir seo ag Nóirín,
Tá na deora ag síleadh uaidh mo shúil,
Ag smaoiniú ar chomh milis is bhí do phóigín,
'S ar dhath an óir, gach ribe de do ghruaige.*

Ach ní taobh le amhráin ghrá, ná go deimhin amhráin faoin imirce, atá Tomás Seoige, mar tá an-amhrán cumta aige ag moladh Pheait na Máistreása, - an gaiscíoch mór sin as an Droim, agus is iontach mar atá cur síos déanta aige ar an lúthchleasaí úd:-

*D'imir sé amuigh i bPittsburg,
agus d'imir sé i St. Paul,
ar ais go New York City arís
'n áit ar bhain sé amach a cháil.
Mar ghnó sé Craobh an Domhain uilig,
i naoi déag fiche dó,
Agus beidh onóir go deo sna h-Oileáin dhó,
an fhad is bhéas aon duine ann beo'.*

Mhol sé go h-aer freisin fir na gCurach 'Clann Jimmy an Oileáin' in 'Amhrán na Jimmy's' agus Pádraig, Colm agus Mícheál in 'Amhrán na gCualáin', nuair dúirt sé:-

*'Ó ní bhuailefear na Cualáin, cé bhuailefeas le iomramh iad,
ní bhuailefear na Cualáin, ach an triúr a bheith ann,
Le crugaí nach mbrisfidh,
Is maidí nach gclisfidh,
Ó thúirfainn mo mhionna gur leo an lá'.*

Ní h-ontas ar bith gur chum Tomás amhráin ag moladh Leitir Móir - nós 'Baile Aerach Leitir Móir', agus ceann eile faoi 'Chladhnach', ar an gCeathrú Rua.

Rugadh sa Sconsa, i Leitir Móir é i dtús

na dtríochadaí, agus sar a raibh scór bliain bainte amach aige, bhí sé thall i Sasana, ag obair ó cheann ceann na tíre. Chaith sé blianta ag obair ar an mbuildeáil agus ag déanamh bóithre, agus chaith sé seal ar an 'mbeet' freisin.

Ba i Londain a casadh Eibhlín Nic Dhonncha, as Cladhnach ar an gCeathrú Rua air, agus phósadar, agus d'fhilladar ar Chladhnach, tar éis cúig nó sé de bhlianta.

Thógadar beirt mhac agus triúr iníon, ach fuair iníon bás cúpla bliain ó shin, agus d'éag a bhean Nell i Meán Fómhair (1993) anuraidh go ndéana Dia trócaire orthu beirt.

Tá an t-amhrán faoi Chladhnach, thar barr agus mura bhfuil an baile sin molta, ní lá go maidin é. Sé an scéal céanna é, san 'Merican Mór', amhrán ag moladh an bháid agus a máistir:-

*'Seol, seol, a Mherican Mhóir,
Spáinn do chuid siúil do Tom Dairbe,
Nach bhfuil siad dhá rá, nach bhfuil do mháistir de bhád,
Le fáil againn anseo i gConamara'.*

Ach, is dóigh gurb' iad na h-amhráin ghrinn na cinn a bhfuil cuid mhaith spraoi ag baint leo, is fearr a thaitníonn le daoine. Orthu sin tá 'Amhrán an Bhingo', 'An Prefect' - an t-amhrán faoin sean-chárr, agus na trí cinn faoin méit seo a bhí aige - 'Litir ó mo mhéit', 'Mé féin is mo mhéit', 'Mo mhéit ag filliadh abhaile'.

Tá an t-an-chuntas go deo ar an 'Méit', ins na trí amhrán seo, agus tá cur síos breá ar an méit é féin, agus ar gach a ndearna sé, agus ar chuile áit a raibh sé.

Beidh daoine ag fanacht go bhfeicfidh siad, céard é an chéad scéal eile, a bhéas faoin 'méit', amach anseo, ach go dtí sin beidh John Beag ag casadh mo mhéit ag filliadh abhaile - ceann de mhór-amhráin, ón mór-chumadóir amhrán - Tom a tSeoige.

Comharthaí Bóthair na Ceathrún Rua

Nuair a sheol Liam Mac an Iomaire clár Phléaráca Chonamara '94 in Óstán Chois Fharraige le gairid, rinne sé gearán láidir faoi na comharthaí bóthair atá crochta ag Comhairle Chontae na Gaillimhe sa gCeathrú Rua. Is cosúil gur iarr Comhairle Pobail na Ceathrún Rua ar an gComhairle Chontae, comharthaí a chrochadh le aird a tharraingt ar cúpla trá atá sa cheantar. Chuir an Comhairle Pobail liosta na nainmneacha ag an gComhairle Chontae agus iad scríofa amach ceart - Trá Bharr an Doire; Trá an Chaoráin Bhig; Trá na Reilige etc. Mar a dúirt Liam Mac an Iomaire:

"Bhain genius éicint sa gComhairle Chontae 'Trá' den ainm a crochadh ach d'fhág sé an cuid eile gan athrú - Bharr an Doire; An Chaoráin Bhig etc."

Liam Mac an Iomaire

Comhairle Pobail Nua i gCeantar na nOileán

Tá Comhairle Pobail nua bunaithe i gCeantar na nOileán ó thús an tSamhraidh. Ag cruinniú poiblí a bhí i halla Thír an Fhia ar an 25 Iúil 1994, ghlac an pobal a bhí i láthair le moltaí a bhí curtha le chéile ag grúpa oibre a bhí tagtha le chéile le roinnt míonna roimhe sin.

Bhí ionadaíocht ar an ngrúpa oibre seo ag oifigigh ó Roinn na Gaeltachta agus ó Udarás na Gaeltachta agus ag ionadaithe ó choistí agus ó eagraíochtaí atá gníomhach i gCeantar na nOileán le tamall maith. Ba é an príomh mholadh a cuireadh ós comhair an phobail an oíche sin ná go mbunofaí comhairle pobail ins an gceantar ar a mbeadh ionadaíocht ag na coistí agus eagraíochtaí atá gníomhach ins an bpobal cheana féin chomh maith le ionadaíocht óna bailte trí toghacháin a reachtáil iontu. Moladh gur fiche trí a bheadh ar an gComhairle Pobail, deichniúr óna coistí agus trí dhuine dhéag tofa ag na bailte. Déanadh roinnt mhaith plé an oíche sin ar an ról a bheadh ag an gComhairle Pobail nua agus cuireadh cuid mhaith ceisteanna ar bhaill an ghrúpa oibre. Bhí ionadaithe i láthair óna coistí ar fad atá gníomhach i gCeantar na nOileán, idir Coistí Spóirt agus Caithimh Aimsire, Coistí Uisce, Muintearas, Fiontar agus go leor eile. Léiríodh go raibh go leor daoine i gCeantar na nOileán an ghníomhach in obair phobail agus go rabhadar sásta obair dheonach a dhéanamh. Míníodh gurbh é an fáth a raibh tabhacht le comhairle pobail ná go ndéanfaí comhordnú ar an obair fhorbartha agus shóisialta atá ar bun agus go mbeadh glór aontaithe ag an gCeantar. Bheadh sé seo tábhachtach chun plean forbartha don cheantar a chur le chéile agus a airgeadú.

Reachtáileadh toghacháin ins na bailte i lár Meithimh agus d'ainmnigh na coistí agus na heagraíochtaí a gcuid ionadaithe fein ar an gComhairle nua. Bhí an chéad chruinniú den Chomhairle pobail ann ag deiridh mí Iúil. Tá súil go n-éireoidh go maith leis an gComhairle agus go dtabharfaidh sé Ceantar na nOileán céim eile chun cinn ó thaobh forbartha dhe.

An Ghleoiteog

BIALANN

Ros a'Mhíl & 091-72237

Stéigeanna • Bia Mara • Sailéidí
Á la Carte • Fíon

Bia den Scoth - Oscailte 7 lá

PÁDRAIC Ó SÉAGHDHA

SPAR

Ros an Mhíl, Baile na hAbhann

GRÓSAERA - GÁS
BÚISTÉARA